

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу
Тимчак Віри Степанівни «Ефективність інновацій комплексного використання відходів харчової промисловості», подану на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством

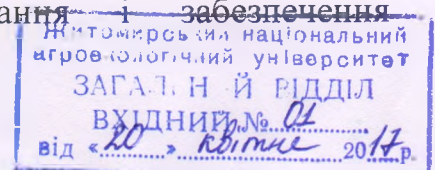
Актуальність теми дисертаційної роботи.

Прийнята у 2015 р. Генасамблеєю ООН Резолюція «Перетворення нашого світу: Порядок денний у сфері сталого розвитку на період до 2030 року» містить 17 цілей сталого розвитку, одна з яких – «Забезпечення переходу до раціональних моделей споживання і виробництва». Нею, зокрема, передбачається необхідність суттєвого зменшення обсягів відходів шляхом здійснення заходів із запобігання їх утворенню, їхнього скорочення, переробки й повторного використання. У цьому контексті дисертаційна робота В.С. Тимчак, присвячена дослідженню важливої, як у науковому, так і в практичному плані, проблеми комплексного використання відходів харчової промисловості, безсумнівно, є актуальною.

Відходи харчової промисловості є цінною сировиною для кормовиробництва. Розширення їх використання – реальний шлях підвищення ефективності вітчизняного тваринництва, яке, як добре відомо, має ряд проблем, пов'язаних саме з якістю й доступністю кормової бази.

Разом з тим, поглиблена переробка харчової продукції й промислове використання утворюваних при цьому відходів справляє позитивний вплив на стан навколишнього природного середовища, сприяючи підвищенню рівня сталості всієї соціально-економічної системи держави.

Очевидно, що нині пріоритетними інструментами розв'язання зазначених проблем виступають інноваційні рішення. Інновації в усьому світі формують підґрунтя сталого розвитку агропродовольчого виробництва, вони здатні суттєво покращити конкурентні позиції вітчизняного аграрного сектора на внутрішньому і світовому ринку, вирішити давно назрілі проблеми підвищення ефективності використання і забезпечення

відновлення природних ресурсів, які використовуються у виробничому процесі.

Враховуючи зазначене, можна констатувати, що в нинішніх умовах розроблення теоретичних засад і практичних рішень у сфері забезпечення ефективності інновацій комплексного використання відходів харчової промисловості (на що власне й спрямовано дослідження В.С.Тимчак) набуває особливо важливого значення.

Дисертаційна робота виконувалась відповідно до тематики науково-дослідних робіт Житомирського національного агроекологічного університету. Матеріали дисертаційного дослідження використані при виконанні теми «Соціально-економічні пріоритети сільського розвитку в умовах глобалізації економіки та євроінтеграційних перспектив України» (номер державної реєстрації 0115U007088).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність і новизна.

Ознайомлення зі змістом дисертаційної роботи В.С.Тимчак дозволяє зробити загальний висновок про те, що дана дисертація є логічно побудованим, завершеним дослідженням. Основні наукові положення, висновки і пропозиції, викладені в роботі, є обґрунтованими, сформульовані здобувачем самостійно, характеризуються науковою новизною і відображають особистий внесок авторки в обґрунтування теоретичних і методичних підходів до підвищення ефективності інновацій комплексного використання відходів харчової промисловості.

Достовірність та обґрунтованість результатів дослідження підтверджуються використанням здобувачем значної кількості джерел наукової інформації, даних статистичної звітності, широкого спектру методів наукових досліджень, зокрема, аналізу та синтезу, абстрактно-логічного, порівняльно-історичного, динамічних рядів, кореляційного та регресійного аналізу, економіко-математичного моделювання.

Наукові положення, запропоновані дисертанткою, розвивають аграрну економічну науку, зокрема, у сфері управління використанням харчових відходів на інноваційній основі. Основним науковим здобутком В.С.Тимчак є теоретичне обґрунтування методичного підходу до оцінки комплексного використання відходів харчової промисловості та ефективності цього процесу. В практичному плані це дозволило здобувачці сформувати раціони годівлі ВРХ, які забезпечують зростання ефективності вирощування цих тварин.

В.С.Тимчак розвинула теоретичні засади дослідження інновацій, зокрема, нею поглиблено розуміння процесу формування ефективності інновацій у харчовій промисловості, обґрунтовані інноваційні напрями використання відходів галузі тощо. Запропоноване також авторське теоретичне тлумачення поняття «комплексне використання відходів».

У дисертаційній роботі доволі детально проаналізовано впровадження інновацій підприємствами харчової промисловості Житомирщини, виявлено ключовий напрям інноваційної стратегії таких підприємств та оцінено ефективність застосування енергозберігаючих інновацій виробництва кормів з відходів харчової промисловості. З використанням лінійної багатofакторної регресійної моделі авторкою обґрунтовано вплив відібраних нею показників на рівень прибутковості інновацій у сфері виробництва кормів за певними видами ефективності. На конкретних прикладах підтверджено, що повніше використання сільгоспсировини сприяє зростанню обсягів виробництва продуктів харчування та доходу виробників.

Одним з важливих позитивних моментів дослідження є також наукове обґрунтування авторкою перспектив такого інноваційно-інвестиційного проекту використання відходів харчової промисловості, зокрема, пивоварного виробництва, як сушіння рідкої пивної дробини. Здобувачкою доведено позитивний вплив впровадження такого проекту на результативність економічної діяльності відповідних підприємств.

Представляє інтерес і запропонований у роботі соціально-економічний механізм стимулювання впровадження інноваційних технологій комплексного використання відходів харчової промисловості, головною метою якого є раціоналізація споживання виробниками галузі всіх видів ресурсів (у т.ч. й природних) та гарантування на цій основі продовольчої й екологічної безпеки і соціальних вигод для споживачів.

Цінність результатів дослідження для науки і практики.

Результати дисертаційної роботи В.С.Тимчак знайшли практичне застосування у роботі органів виконавчої влади, ряду господарств, у навчальному процесі тощо, що підтверджується довідками про їх впровадження, наданими, зокрема, управлінням агропромислового розвитку районної державної адміністрації Чернівецької області, ТОВ «Владівік корми», племзаводом СВК «Зоря», фермерським господарством «Агроінновація».

Результати дисертаційного дослідження широко висвітлювалися у доповідях на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях та семінарах.

Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, в опублікованих працях.

Дисертаційна робота В.С.Тимчак належними чином оформлена, написана літературною українською мовою з дотриманням наукового стилю викладу, матеріал викладений чітко й аргументовано. Основні наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані у дисертації, знайшли практичне впровадження. Структура роботи логічна і повністю узгоджується з її назвою, метою та завданнями дослідження.

За темою дослідження авторкою опубліковано 15 наукових праць загальним обсягом 6,8 д. а., у тому числі 6 статей у наукових фахових виданнях, та отримано авторське свідоцтво.

Усе це дає підстави констатувати обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій дисертаційного дослідження В.С.Тимчак.

Ідентичність змісту автореферату й основних положень дисертації.

За своїм змістом автореферат ідентично узагальнює та відображає основні положення, викладені в дисертації.

Дискусійні положення і зауваження.

1. Певні сумніви виникають з приводу формулювання другого пункту новизни «вперше», а саме: щодо розроблення оптимізаційної моделі. Власне модель не може становити наукову новизну. А що ще мала авторка на увазі – сформульовано не дуже зрозуміло. Видається, що в даному випадку в результаті дослідження отриманий швидше практичний, але не науковий результат у його традиційному розумінні.

2. У формулі лінійної багатофакторної регресії 2.72 (с. 114) серед включених до неї показників економічної ефективності декотрі тісно корелюють між собою. Зокрема, x_3 (виручка від реалізації) та x_4 (середня ціна реалізації), x_5 (собівартість 1 т продукції) та x_6 (повна собівартість продукції), що ставить під сумнів доцільність їх використання у зазначених розрахунках.

3. Є ряд питань до змісту та назв таблиць і рисунків роботи.

Так, не надто доречним виглядає застосування у табл. 1.7 (с. 67) абсолютних (а не питомих) показників у процесі визначення окремих видів ефективності використання відходів харчової промисловості (виручка від реалізації, повна собівартість продукції, витрати запчастин, пально-мастильних матеріалів, наявність сучасних очисних споруд тощо). Таким чином втрачається порівнянність значень цих показників для різних, зокрема за масштабами, виробництв. До того ж і самі ці показники не завжди можуть бути коректно обчислені. Наприклад: частка екологічно чистої продукції у загальному обсязі виробництва. Виявити таку продукцію можна лише за

умови існування чітких критеріїв її ідентифікації та наявності відповідних лабораторій й обладнання, що становить проблему.

Дана таблиця позиціонується як така, що призначена для аналізу використання відходів харчової промисловості в цілому, натомість наведені в ній показники технологічної ефективності відображають один конкретний вид виробництва (сухої дробини).

Не очевидний також вибір числових значень т.зв. «ключів інтерпретації» або граничних рівнів складових ефективності інновацій у виробництві кормів з відходів харчової промисловості (табл. 1.8). Мали би бути пояснення, на основі чого саме наведені у таблиці величини були взяті як граничні значення.

Крім того, незрозуміло, яким чином авторка формалізувала більшість індикаторів продовольчої безпеки по яловичині, введених нею у «модель формування забезпечення населення України м'ясом» (с. 158-159). Зокрема, стійкість продовольчого ринку, безпечність і якість продукції. Так, стійкість ринку в додатку ПЗ інтерпретується як «рівень цін по м'ясу». При цьому не зазначено, чи (і яким чином) забезпечено порівнянність таких цін протягом 1990-2015 рр. У додатку П5 безпечність і якість м'яса визначається автором за «станом м'ясних продуктів», але неясно, на підставі чого отримані наведені числові дані. Якщо припустити, що автор мав доступ до даних відповідних служб в останні роки щодо відсотку безпечної/небезпечної яловичини на ринку, то яким чином добутий відповідний показник за 1990 рік?

4. З приводу змісту табл. 2.5 (с. 91). Оскільки чистий прибуток є джерелом будь-якого інвестування, не лише інноваційного, виникає питання, як виокремлювалася та частина прибутку, яка спрямовувалася на інновації, та наскільки коректно на основі даних цієї таблиці говорити про ефективність саме інноваційної діяльності.

Водночас зазначимо, що наведені зауваження та побажання до дисертаційного дослідження принципово не впливають на наукову та

практичну цінність одержаних авторкою результатів і не знижують в цілому достатньо високої позитивної оцінки роботи.

Висновок щодо відповідності дисертації вимогам, встановленим МОН України.

Дисертаційна робота В.С.Тимчак на тему «Ефективність інновацій комплексного використання відходів харчової промисловості» є завершеною науковою працею, яка містить науково обґрунтовані результати, що у сукупності дозволяють вирішити науково-прикладне завдання щодо розробки теоретико-методичних та науково-практичних засад підвищення ефективності інновацій комплексного використання відходів харчової промисловості.

Представлена дисертація за змістом та якістю теоретичних і методичних розробок відповідає рівню дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук. Обрану тему дисертаційної роботи розкрито; поставлену мету досягнуто; завдання дисертаційної роботи в цілому виконано. Тема дисертації відповідає спеціальності 08.00.03 – економіка та управління національним господарством.

Отже, за змістом, обсягом дослідження, його науковою новизною дисертаційна робота В.С.Тимчак відповідає вимогам МОН України, а її авторка заслуговує присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством.

Офіційний опонент
доктор економічних наук, професор,
завідувач відділу форм і методів господарювання
в агропродовольчому комплексі Державної установи
«Інститут економіки та прогнозування
Національної академії наук України»

О.В. Шубравська

Підпис засвідчується:
Заступник директора Державної установи
«Інститут економіки та прогнозування
Національної академії наук України»
д.е.н.

С.О. Кораблін